

דבר העורך

כִּי חֲדוֹת ה' הֵיא מְעַזְכֶּם

שנה טובה ומתוקה: מנהג קדום וקדוש בקהילות ישראל לברך ולהתברך בברכת 'שנה טובה', ומבואר בגמ' (ברכות דף ז.) אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך. בפרט ביום הדין שכל מילה נחשבת, על דרך המבואר בגמ' (הוריות דף יב.) 'סימנא מילתא היא', ראה גיליון עומק הפשוט (מספר 280) בנושא 'אכילת סימנים בראש השנה' במהות ה'סימנא טבא'.

והיה אומר הגר"ר דניאל פריש זצ"ל בעל המתקן מדבש (עדות תלמידו לרבני הילכתא). שמכל ברכת לשנה טובה בליל ראש השנה, נברא מלאך מליץ טוב עבור האדם, ולכן חביבה ברכה זו, לברך ולהתברך.

יומא קגרים לברך מעומק הלב, בכל הברכות שהיה רוצה להתברך, ומעלה בכך זכות גם לעצמו, כמבואר בגמ' (בבא קמא דף צב.) כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה.

ויש בזה גם משום שמחת יום טוב, לחזק הלבבות, בבחינת הפסוק (נחמיה פירק ח פסוק י) וְשָׁלְחוּ קְנֹת לְאִין נְכוֹן לִי כִּי קֹדֶשׁ הַיּוֹם לְאֲדָנֵינוּ.

כל מה שנגזר משמים טוב הוא, כמבואר בגמ' (ברכות דף ס:) כל דעביד רחמנא לטב עביד, אלא שמברכים ומבקשים שנזכה לשנה טובה ומתוקה של טוב הנגלה, שנרגיש את טובם ומתיקותם בפועל.

יודוע מאמר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א שהיה מתפלל בליל ראש השנה, רבונו של עולם כתוב לנו שנה טובה ומתוקה באותיות גדולות, שגם בני הבית יוכלו לקרוא ולהבין בקלות.

ברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

שנה טובה ומתוקה

נושא הגיליון

'אמירת לשנה טובה'

לְשָׁנָה טוֹבָה תִּפְתָּב וְתַחֲתֶם

בגיליון שלפנינו מתבאר, המקור למנהג ישראל לברך ולהתברך בברכת 'כתיבה וחתימה טובה'. ובירור הנוסח המדויק שנכון לומר ומדוע - לשנה / בשנה טובה, תכתב, ותחתם, לאלתר, לחיים טובים, ארוכים ולשלום.

זמני האמירה, ממתני (ט"ו) באב, ר"ח אלול, ערב ראש השנה, ליל ראש השנה), ועד מתי נוהגים לומר כן (בוקר של ראש השנה, ליל שני של ראש השנה).

1. בראש השנה יִכְתְּבוּ

יום הדין: מבואר במשנה (ראש השנה דף טז.) בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. ומבארת הגמ' שהמשנה היא כתנא דבי רבי ישמעאל, שאדם נידון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים, והמשנה עוסקת בתחילת הדין.

ובהמשך הגמ' (ראש השנה דף טז:), אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים תלוין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים, זכו נכתבין לחיים, לא זכו נכתבין למיתה.

עולם הבא: לדעת תוס' (ד"ה ונחתמין לאלתר), צדיקים הכוונה שזכויותיהם מרובות, ונכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, כלומר לעולם הבא. רשעים הכוונה שעוונותיהם מרובים, ונכתבים ונחתמים לאלתר למיתה, כלומר לעולם הבא. אבל לגבי חיי העולם הזה, פעמים שצדיקים נחתמים למיתה ורשעים לחיים.

יודוע מה שביארו, **בלשם שבו ואחלמה** (הקדמות ושערים שער ו פרק ט), **ומשנת ר' אהרן** (חלק ב שער ראש השנה מאמר שלשה ספרים אות ב), **ושפתי חיים** (מאמר ב' דיני ר"ה עוה"ז ועוה"ב), ובספר **לתשובת השנה** (הלכות תשובה פרק ג הלכה ג), שגם לשיטת התוס' שהדין בראש השנה הוא על חיי עולם הבא מכל מקום מכח הכרעה זו האם מוגדר כצדיק או רשע בעולם הבא, יש הרבה תוצאות בדין של חיי עולם הזה. כגון, אם הוא רשע בעולם הבא, צריך לקבל שכר בעולם הזה, **דכתיב** (דברים פרק ז פסוק י) וּמְשַׁלֵּם לְשָׂאָיו אֶל פְּנֵי הָאֱלֹהִים.

כתיבה וחתימה טובה

מערכת 'הילכתא' מברכת את אלפי קוראי הגיליונות וכל בית ישראל, בברכת כתיבה וחתימה טובה, תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה, ויתקבלו כל התפילות ברחמים וברצון לפני אדון כל, אמן.

נחתם ביום הכפורים, ומסתבר שהגמ' מדברת בכל אדם, לא רק על בינונים. ב. עוד מובאר בגמ' (שם), אדם שאירע בו קרי או אונס קודם יום הכפורים נידון לשעבר, לאחר יום הכפורים נידון להבא. ומסתבר שהגמ' מדברת בכל אדם, לא רק על בינונים. ולכן נוקט הגר"א שצריך לומר בראש השנה 'לשנה טובה תכתב' ואין לומר 'ותחתם', כי בכל אדם הכתיבה בראש השנה והחתימה ביום הכיפורים.

כלומר, כיון שמזכירים לשנה טובה, בהכרח מדברים על חיי עולם הזה כמבואר ב**ברמח"ל** (מאמר החכמה), ולכן נכון להזכיר רק כתיבה ולא חתימה.

גם חתימה: מאידך **המגן אברהם** (ס"ק ח), נוקט בשם **מחזור מעגל צדק**, שהמנהג לצדק, 'לשנה טובה תכתב ותחתם'. הטעם באמירה זו מסביר המגן אברהם, כי נכון שהמברך יחזיק את המתברך לצדיק שנחתם לאלתר לחיים.

כלומר שהגמ"א נוקט להלכה כשיטת הר"ן שהחתימה של הצדיקים על עולם הזה, היא בליל ראש השנה, ולא כשיטת התוס'.

ומוסיף המגן אברהם (לפי ביאור הלבושי שרד שם), שבספר **עשרה מאמרות** (חלק ב מאמר הקיור הדין פרק י'), כתב שגם צדיקים נכתבים בראש השנה, ואין נחתמים אלא ביום הכיפורים, ואם כן צריך לומר רק 'תכתב'.

המנהג למעשה: בשו"ע **הרב** (סעיף יז) ונוהגין שכל אחד ואחד אומר לחבירו 'לשנה טובה תכתב', משמע שאין לומר 'ותחתם'. אולם **בסידורו** כתב נוהגין בליל הראשון של ראש השנה לומר לחבירו 'לשנה טובה תכתב ותחתם', הסיוף את המילה 'ותחתם'. **בבאר היטב** (ס"ק ט) מביא את שתי השיטות וכותב שצריך לומר גם 'ותחתם'.

המשנ"ב (ס"ק כה) מביא את שתי הדעות, ולא מכריע ביניהם - שכתב שהמגן אברהם מצדד שצריך לומר גם 'ותחתם', והגר"א בביאורו מסכים לדעת העשרה מאמרות שאין לומר 'ותחתם'.

הכף החיים (ס"ק סג) מביא את שתי השיטות, ומסיים, שגם לדעת הגר"א שנחתמים רק ביום כיפור, מכל מקום טוב אם מבקש עליו רחמים מעתה, ולכן נכון לומר 'תכתב ותחתם'. [יש לציין, שהסביר זה של הכף החיים שייך רק לפי מנהגם, שלא היו אומרים 'לאלתר', אבל לפי מנהגנו שאומרים 'לאלתר', לא מתיישב תירוץ זה].

לאלתר: מנהג ישראל מבואר במטה **אפרים** (סימן תקפב אות כו, אלף המגן ס"ק מ), ו**בחי אדם** (כלל קלט סעיף ה), לאחר התפילה נוהגין לומר כל אחד לחבירו 'תכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום' (בחי אדם לא כתוב תיבת 'ולשלום').

4. המנהגים בזמננו

תכתב ותחתם: כתב **בהליכות שלמה** (ראש השנה פרק א דבר הלכה כא, ארוחות הלכה 61-62), שמנהגנו לומר לשנה טובה תכתב ותחתם, כדעת המג"א ולא כדעת הגר"א, למרות שמצד הסוגיא יותר מובן שיטת הגר"א שהוכיח כדברי תוס', שהחתימה היא רק ביום הכיפורים ולא בראש השנה. וגם לשיטת הר"ן שיש חתימה בראש השנה, היינו רק לגבי הדין של עולם הזה, שיתכן חתימה לחיים לרשע בכדי להאבידו, ומה בצע בברכה כזאת. אולם מכל מקום המנהג לברך גם על החתימה.

עולם הזה: מאידך לדעת הר"ן (דף ג מדפי הרי"ף), **ורבי ישעיה הזקן מטראני, והרמב"ן** (תורת האדם שער הגמול, דרשה לראש השנה מהרמב"ן), נכתבים ונחתמים הוא לחיי עולם הזה, וצדיקים ורשעים הכוונה בדין זה, אם זוכים בדין למרות שעוונותיהם מרובים מזכויותיהם, נקראים צדיקים גמורים בדין זה. ואם מתחייבים בדין, למרות שזכויותיהם מרובים מעוונותיהם, נקראים רשעים לגבי דין זה. ובינונים שמשפטם שקול ללא הכרעה, תלויים ועומדים מראש השנה עד יום הכיפורים.

ומסקי הר"ן, מכל מקום מה שאמרו בהמשך **הגמ'** (ראש השנה דף טז): שלוש כיתות ליום הדין, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיי עולם, רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לגיהנם, בינונים יורדין לגיהנם, הכוונה כפי כל מעשיהם.

2. מנהג אשכנז

נוסח האמירה: בהלכות ליל ראש השנה, כותב **הטור** (סוף סימן תקפב) המנהג באשכנז שכל אחד מבקש לחבירו ואומר לו 'תכתב בשנה טובה'. ונפסק **ברמ"א** (סימן תקפב סעיף ט) ונוהגין שכל אחד אומר לחבירו 'לשנה טובה תכתב'. בלשון הטור הנוסח הוא 'בשנה טובה', ובלשון הרמ"א הנוסח הוא כפי שאומרים כיום 'לשנה טובה'.

וביאר **הפרישה** (אות טו) טעם שיטת הטור לומר בשנה טובה בבי"ת; א. כוונת הברכה שיכתב בספר שנה טובה, כמו שכתב **המהרי"ל** (הלכות שופר סימן טו) שהספר נקרא בשמים ספר מחילה, ולכן מתפללים אבינו מלכנו כתבנו 'בספר מחילה וסליחה'. ב. 'תכתב לשנה טובה' ראשי תיבות תל"ט, שהוא לשון לטיא וקללה, וכן 'לשנה טובה תכתב' ראשי תיבות לט"ת שהוא לשון לטיא, לכן נוהגים לומר 'תכתב בשנה טובה'.

גם **הברכי יוסף** (ס"ק יג) מביא את הטעם השני ככוונת הטור בשם **מור"א אזולאי** בשם ספר **זכרון משה**. ומסיים ליישב את טעם הנוהגים לומר לשנה טובה בלמ"ד, לפי דברי **מהר"י צמח**, אדרבה מה שהוא קלה בראשי תיבות, יפך במילוי ובסדר התיבות: לשנה טובה.

נוסחאות היתפלה: בלשון הפיוט שחיבר **רבי אנון ממגנצא** (אור זרוע הלכות ראש השנה סימן רעו): "בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יִתְבַּנּוּ, וְגִיּוֹם צוֹם פְּרוֹ יִתְתַּמּוּ, וְהִפְיִיט מִפְּרֵט הוֹלֵךְ כְּפָקֶה יַעֲרִיזוּ וְיִקְפֶּה יִבְרְאוּ, וְכִי, וְכִל הֶעֱנִינִים הַנּוֹכְרִים עַם עֲנִינֵי הַגּוֹף בְּעוֹלֵם הַזֶּה. וְיִתְלַחֵשׁ בְּמַעֲרַכַּת הַיְלֻכָּת מֵאִמֵּר נִפְלָא בְּנוֹשָׁא מַחֲכָם אֲחִיד שְׁלִיט"א בִּיאור כוונת הפייט על פי שיטות הראשונים.

3. תכתב ותחתם

רק כתיבה: כאמור, בטור וברמ"א הוזכר המנהג לומר 'לשנה טובה תכתב', והטעם לומר רק 'תכתב' בלי 'ותחתם', מסביר **ביאור הגר"א** (אות ט), לפי שיטת תוס' שנכתבים ונחתמים לחיים, הכוונה לחיי עולם הבא, ואם כן לגבי חיי עולם הזה, הכתיבה היא בראש השנה והחתימה היא ביום הכיפורים. ודלא כשיטת הר"ן ש'נכתבים ונחתמים לאלתר' הכוונה לחיי עולם הזה.

ומוכיח הגר"א כשיטת תוס' שהחתימה היא ביום הכיפורים ולא בראש השנה; א. **מהגמ'** (ראש השנה דף טז). רבי יהודה אומר, אדם נידון בראש השנה, וגזר דין שלו

טובה תחתם' (פרי מגדים אשל אברהם ס"ק ח). והוכיח כן המגן אברהם מנוסח הקדושה של מוסף מִפְקוּמוֹ הוא יא? בְּרִימִים, וסתם תפילת מוסף הוא אחרי ג' שעות ראשונות, מוכח שאנו נוקטים בזמן הדין הוא בג' שעות שניות ונגמר בחצות. וכמפורש ב**תרגום יונתן ובתרגום ירושלמי** על הפסוק (דברים פרק לב פסוק ד) הַצֹּר תָּמִים פְּעֻלוּ, וכן מבורר ב**מטה הגר"י** שהדין הוא בג' שניות.

אחרי חצות: לדעת ה**ט"ז** (ס"ק ד) כפי שביארו הפרי מגדים (משבצות זהב ס"ק ד, אשל אברהם ס"ק ח), יאמר 'לשנה טובה תכתב' גם אחרי חצות, כי שמא יום ב' עיקר, ומתפלל על חבירו שיכתב למחר לחיים טובים.

6. ליל שני של ראש השנה

אומרים: לדעת ה**ט"ז** (ס"ק ד) כפי שביארו הפרי מגדים (משבצות זהב ס"ק ד, אשל אברהם ס"ק ח), בליל שני של ראש השנה צריך לומר לשנה טובה תכתב, שהרי אם באו עדים מן המנחה ולמעלה עושים את העיקר ביום השני של ראש השנה, ומכאן זה נפסק ב**שו"ע** (סימן תר סעיף א) ששני ימי ראש השנה הם קדושה אחת. אבל ביום שני אחרי חצות לא יאמר 'לשנה טובה תכתב'.

וכן מדויק במה שכתב ב**שו"ת ערוך הרב** (סעיף יז) שאין לומר לשנה טובה תכתב ביום שני של ראש השנה אחר חצות היום, שכבר נגמרה גמלה הכתיבה של ראש השנה. מוכח מדבריו שבלייל שני וביום שני עד חצות אומרים.

אין אומרים: מאידך לדעת ה**האליה רבה** (סימן תקצו ס"ק ב), אין לומר בליל שני 'לשנה טובה תכתב'. כי היום אנו בקיאות בקביעת דירתא, והעיקר הוא יום ראשון, ורק לגבי דיני בית דין שייך לומר שמא יהיה יום השני עיקר.

במשב"ב (ס"ק כה) מביא את שתי הדעות, ולא מכריע ביניהם.

7. משנכנס אלול

אגרת שלומים: כתב המהר"ל (הלכות ימים נוראים אות ג) בשם מהר"ש ומהר"י סגל, הובא ב**אליה רבה** (סימן תקפא ס"ק א), ו**מטה אפרים** (סימן תקפא אות ט), ו**קיצור שו"ע** (סימן קכח סוף סעיף ב), ו**כף החיים** (סימן תקפא ס"ק יח), ו**באר היטב** (סימן תקפא ס"ק י), משנכנס אלול כשכותב אדם איגרת לחבירו צריך לרמוז בתחילתו (במטה אפרים הוסיף 'או בסופו') שמבקש עליו לשנה טובה, כגון שיכתוב 'בשנה טובה תכתב ותחתם', או 'תולה ארץ על בלימה, יטיב לך כתיבה ותמימה'.

יש לציין שהרמ"א והמשנ"ב שכתבו את הדין של אמירת לשנה טובה תכתב בראש השנה, לא הזכירו דין זה לציין באגרת משנכנס אלול.

מט"ו באב: מנהג חסידים ואנשי מעשה כפי שכתב בספר **שער יששכר** (מאמר יום תבר מגל אות ב) לאחל ולכתוב ברכת 'כתיבה וחתימה טובה' מט"ו באב ואילך, שהמילים 'חמשה עשר באב' בגימטריה 'כתיבה וחתימה טובה'.

וכתב בספר **בני יששכר** (תשרי מאמר יב), ונוהגים כן עד הושענא רבה שאז גמר החתימה, כמבואר ב**זוהר הקדוש** (פרשת ויחי דף רכ. פרשת אמור דף קמב), שהושענא רבה הוא זמן מסירת הפתקין לשלוחין (פסקי תשובות סימן תקנא אות ב, סימן תקפא אות א).

וביאר **בתשובות והנהגות** (כרך ב סימן רעג) את כוונת הגר"א, כיון שאומרים 'לשנה טובה תכתב', מוכח שהכוונה היא לכתיבה בעולם הזה ששייר בזה טובה, ולכן לפי הגר"א צריך לומר בליל ראש השנה 'לשנה טובה תכתב'. אולם מסיק בתשובות והנהגות, שמהנהגו לומר 'לשנה טובה תכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים' ארוכים ולשלום. ומפורש זאת גם לפי הגר"א. שההתחלה 'לשנה טובה תכתב' הכוונה לענייני עולם הזה, והסיום 'ותחתם לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום', הכוונה לעולם הבא לעולם שכולו טוב וארוך, שהחתימה של הצדיקים היא בראש השנה.

מנהג ה**גר"י פישר זצ"ל** (הליכות אבן ישראל מועדים ב עמוד יט) לברך 'לשנה טובה תכתב ותחתם'. מנהג ה**גר"י קניבסקי זצ"ל** (ארחות רבינו חלק ב עמוד רטז) לומר 'לשנה טובה תכתב ותחתם לאלתר לחיים'.

מנהג ה**גר"י מבריסק זצ"ל** (הרב מבריסק חלק ד עמוד 249) לומר 'לשנה טובה תכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום'. ומנהג ה**גר"י אלישיב זצ"ל** (הליכות האיש עמוד קצב) לברך 'לשנה טובה תכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים' (בלי ולשלום), וליחידים מוסיף 'בספרן של צדיקים גמורים'.

מנהג ה**גר"ח קניבסקי זצ"ל** (אלא עמוד קצב) לומר 'לשנה טובה תכתב ותחתם לחיים טובים' ובדרך כלל היה משמיט תיבת 'לאלתר', כי רק צדיקים נתמנים לאלתר, וסתם אדם אינו מוחזק לצדיק, כמבואר ב**גמ' (ברכות דף סא:)** שאפילו האמוראים החשיבו עצמן לבינונים. ואף שביום השני אין אומרים 'לשנה טובה תכתב', כי על כל אחד להחשיב את חבירו לצדיק, יש לחלק.

ולדעת ה**גר"א אליהו ב"ר יצחק שלמה זילברמן שליט"א** (בהוראה לרבי הילכתא) לפי מה ששמע מחמיו ה**גר"א אברהם קופשיץ זצ"ל** בשם ה**גר"ר פינחס אפשטיין זצ"ל** בירושלים נהגו בכל הדברים כשיטת הגר"א מלבד בעניני ברכות, ומקובל בירושלים לברך 'לשנה טובה תכתב ותחתם', וכנראה הטעם שגם לשיטת הגר"א אין חסרון לברך גם על ותחתם, והכוונה בזה שלפי שיטת הר"ן מברכו על החתימה. מאידך יש נוהגים לומר לפי דעת הגר"א 'לשנה טובה תכתב לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום', בלי 'ותחתם'.

5. יום ראש השנה

עד ג' שעות: לדעת ה**בלבוש** (סימן תקפד סעיף א, סימן תקצו סעיף א) בראש השנה ביום אחרי ג' שעות ראשונות, אין אומרים 'לשנה טובה תכתב' כי הכתיבה של הצדיקים מסתיימת בג' שעות ראשונות, והבינוני תלוי ועומד עד יום כיפור, ואינו נכתב היום.

ומקשה הבלבוש, אם כן מדוע אומרים כל עשרת ימי תשובה וְתָבִינוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים, וְכָתַב לְחַיִּים טוֹבִים, הרי הכתיבה כבר הסתיימה בראש השנה. ומתרץ שהאדם לעצמו צריך לחשוב שהוא בינוני, ולא נכתב עדיין בראש השנה, ומבקש לכתב לחיים טובים ביום הכיפורים, אבל לחבירו זמן מדרג המוסר שיברכנו וליכתב בשנה טובה, שמגנהו בכך שאינו מחזיקו לצדיק גמור אלא לבינוני.

עד חצות: מאידך לדעת ה**הגן אברהם** (סימן תקפב ס"ק ח), וכך נוקט ה**משנ"ב** (ס"ק כה), אומרים 'לשנה טובה תכתב' עד חצות היום, ורק לאחר חצות אומרים 'לשנה

משיב כהלכה

שאלה: כיצד מקיימים מצות שמחת יום טוב בזמננו?

האם יש חיוב / מצוה / רשות, לשתות רביעית יין, ולאכול כזית בשר, ביום טוב ובחול המועד, ביום ובליילה? והאם מספיק לכך מיץ ענבים, או בשר עוף?

מקורות: תורה (דברים פרק טז פסוק יד), גמ' (פסחים דף קט. ביצה דף טו:), **יש של שלמה** (ביצה פרק ב סימן ה), **רמב"ם** (הלכות יו"ט פרק ו הלכה יז-יח), **טור ושו"ע ונו"כ** (סימן תקטט סעיפים א-ב) **משנ"ב** וביאור הלכה (שם), **שאגת אריה** (סימן סה ח), **קובץ תשובות** (חלק א סימן נז), **חוט שני** (הלכות יום טוב סימן תקטט סעיף א), **הליכות שלמה** (הלכות פסח פרק ט ארחות הלכה 78), **הליכות אבן ישראל** (מועדים חלק א עמוד רצד), **גיליון עומק הפשוט** (מספר 24 בנושא ושמחתם לפני ד' אלוקים).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, הקוראים הנכבדים מוזמנים לשלוח תשובות להגידיל תורה ולהאדירה, מומלץ לצרף את פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085-02 שלוחה 4
- עמדות 'דרים פלוס' קופת 'הילכתא'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא' 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

לעד בספר יוחק

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת
ה"ר ר' חיים ב"ר משה זצ"ל
גלב"ע כ"ד תמוז ת.נ.צ.ב.ה.

דינים העולים

א. **לשנה טובה:** מנהג ישראל לברך איש את רעהו בליל ראש השנה בברכת כתיבה וחתומה טובה. לדעת הטור הנוסח הוא 'תכתב בשנה טובה', לדעת הרמ"א הנוסח הוא 'לשנה טובה תכתב'.

ב. **ותחתם:** לדעת המגן אברהם יש לומר 'תכתב ותחתם', כי החתימה של הצדיקים על עולם הזה היא בליל ראש השנה. ולדעת הגר"א יאמר רק 'תכתב' כי החתימה על עולם הזה היא רק ביום הכיפורים.

ג. **יום הדין:** לדעת הלבוש הדין הוא עד ג' שעות, ולאחר ג' שעות לא יברך על הכתיבה, לדעת המגן אברהם הדין הוא עד ו' שעות, ולאחר חצות לא יברך על הכתיבה. לדעת ה"ט"ז גם אחרי חצות מברך על הכתיבה משום ליל שני, אבל אחרי חצות של יום שני לא יברך על הכתיבה.

ד. **ליל שני:** נחלקו האחרונים האם בליל שני מברך 'לשנה טובה תכתב' משום הכתיבה של היום השני, או שלא מזכיר כתיבה שכבר נכתב ביום הראשון.

ה. **מנהגים:** יש הרבה מנהגים בנוסח אמירת לשנה טובה, כפי שהתבאר בגיליון.

מדפיסים ומזכים את הרבים

לאור הביקוש הגדול, נא לתרום עבור הדפסת הגיליונות

בתרומה חודשית של 18 ₪ = עוד בית כנסת יקבל עלונים כל שבוע.

בתרומה חודשית של 101 ₪ = עוד 6 בתי כנסת יקבלו עלונים כל שבוע.

כל השותפים, זכאים להכניס הנצחה בגיליון, והרי הם בכלל מזכיי הרבים בקיום ההלכה! ניתן לתרום ב'נדרים פלוס' קופת 'הילכתא' קטגוריה 'קרן ההדפסות'

נושא הגיליון הבא:

'שמחת יו"ט בזמננו'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הודעת מערכת:

הגיליון הבא יופיע אי"ה ביום ג' פרשת האזינו ח' תשרי תשפ"ו בשבוע של ראש השנה לא יופיע גיליון

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשוט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...